

кам, сьогодні якість наукового продукту в університетах не поступає академічним інститутам, а по деяким напрямкам суттєво вище. Об цьому свідчить, в частині, і кількість публікацій вузовських учених в високорейтингових наукових журналах.

До нинішнього часу в Україні відсутня ефективна державна політика, спрямована на реальну підтримку вузовського сектора науки і не створені умови для його успішного розвитку. В країні через брак фінансових засобів не працюють державні програми, що суттєво стримує розвиток університетської науки і затримує інноваційну діяльність в вищій школі. А отримавши в останні роки статус дослідницького університету, вузи такими по суті не стали.

Сьогодні, очевидно, що Україна потребує в широкому національному діалозі влади, учених і громадянського суспільства. Без державної підтримки розвитку науки, нових інноваційних структур, зацікавленості бізнесу в вузовських розробках, створенні умов для функціонування в країні високотехнологічного виробництва, наука не буде мати майбутнього.

Список использованных источников

1. Полянський П. Блеф—стратегія для українського освіти / Павел Полянський // Зеркало тижня. — 2011. — № 37. — 15 жовтня.
2. Згуровський М. Вище освіта на межі суспільного розвитку / Михайл Згуровський // Зеркало тижня. — 2013. — № 15. — 8–15 лютого.
3. Николаєнко С. Українському освітанню потрібна нова програма / Станіслав Николаєнко // Зеркало тижня. — 2010. — № 48. — 25 грудня.
4. Миколюк О. Результати 2013 р. в освітанні / Оксана Миколюк // День. — 2014. — 15 лютого.
5. Бузун А. Українська освіта: замкнений коло / Антон Бузун // Результати тижня. — 2012. — № 46. — 14–20 жовтня.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 р. / Стат. збірник. — К., 2011. — 340 с.
7. Керпель А. Університетська освіта вчиться заробляти гроші / Анна Керпель // Зеркало тижня. — 2010. — № 27. — 17 липня.
8. Суржик Л. Год в науці: влада темряви / Лідія Суржик // Зеркало тижня. — 2013. — № 49. — 28 грудня.
9. Згуровський М. Дослідницькі університети: шанс для Європи / Михайл Згуровський // Зеркало тижня. — 2006. — № 39. — 14 жовтня.

References

1. Polancky P. Blef—strategy for ukrainian education / Pavel Polancky // Zerkalo nedeli. — 2011. — № 37. — 15 October.
2. Zgurovcki M. Higher education on the edge of social development / Mihail Zgurovcki // Zerkalo nedeli. — 2013. — № 15. — 8–15 February.
3. Nikolaenko S. Ukrainian education needs a new program / Stanislav Nikolaenko // Zerkalo nedeli. — 2010. — № 48. — 25 December.
4. Mikolyk O. Itogi 2013 g. v osviti / Oksana Mikolyk // Den. — 2014. — 15 February.
5. Buzun A. Ukrainian education: closed circle / Anton Buzun // Itogi nedeli. — 2012. — № 46. — 20 October.
6. Naukova ta innovaciyna diynlost v Ukraini u 2011 r. / Stat. zbirnik. — K., 2011. — 340 s.
7. Kerpel A. Ukrainian education is learning to earn / Anna Kerpel // Zerkalo nedeli. — 2010. — № 27. — 17 July.
8. Surshik L. God v nauce: vlast tmi / Lidij Surshik // Zerkalo nedeli. — 2013. — № 49. — 28 December.
9. Zgurovcki M. Issledovatelskie universiteti: shans dlj Evropy / Mihail Zgurovcki // Zerkalo nedeli. — 2006. — № 39. — 14 October.

Bessalova T. V., Cand.Hist.Sci., senior science officer of G. M. Dobrov Center for Scientific and Technological potential and science history studies of NAS of Ukraine (Ukraine, Kiev), ldemkina2010@mail.ru

Modern tendencies and problems of development of the high education sector of science of Ukraine

It is examined the topical questions of the functioning the high education sector of science in Ukraine. The key problems and tendencies of development at higher school which emerged in the last 20 years are analyzed. In Ukraine now it is become imminent the necessity of serious reformation of the high education sector of science, expansion of cooperation with business, development of the multichannel financing, commercialization of scientific developments. It is indicated the ways of overcoming the crises phenomena in the high education sector of science.

Keywords: high education sector of science, university, reforming, area of science.

Бессалова Т. В., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України (Україна, Київ), ldemkina2010@mail.ru

Сучасні тенденції та проблеми розвитку вузівського сектора науки України

Розглядаються актуальні питання функціонування вузівської науки в Україні. Аналізуються ключові проблеми та тенденції розвитку, які склалися за останні 20 років в вищій школі. В Україні назріла необхідність серйозного реформування вузівського сектора науки, розширення партнерських зв'язків з бізнесом, розвитку багатоканального фінансування, комерціалізації наукових розробок. Окреслені шляхи подолання кризових явищ в вузівському секторі науки.

Ключові слова: вузівська освіта, університет, реформування, наукова сфера.

* * *

УДК 327(477+475)“19/20”

Стрільчук Л. В.

кандидат історичних наук, доцент,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
(Україна, Луцьк), strilczuk@ua.fm

Польща – Україна: шлях від добросусідства до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття)

Аналізуються сучасні польсько-українські міждержавні взаємини у процесі трансформації на рівень стратегічного партнерства, яка відбулася впродовж 90-х років ХХ – на початку ХХІ століття. Метою статті є визначення основних етапів трансформації двосторонніх політичних відносин та особливостей міждержавної взаємодії України та Республіки Польща у ці періоди.

З'ясовано, що впродовж першої половини 90-х років ХХ століття сформувалася організаційно-правова база міждержавних взаємин та оформилося їх інституційне забезпечення, що і уможливило якісний перехід на новий політичний рівень – стратегічне партнерство. В другій половині ХХ – на початку ХХІ століття стратегічне партнерство у двосторонніх відносинах набуло розширення та поглиблення.

Ключові слова: Україна, Польща, стратегічне партнерство, добросусідство, співробітництво, міждержавні взаємини.

Із появою на політичній карті Європи незалежних Польщі та України перед країнами постав ряд нагальних проблем, однією із яких стало формування зовнішньої політики та налагодження взаємин з сусідами. Як нові незалежні держави, Україна та Польща усвідомлювали, що утвердитись на міжнародній арені, зайняти достойне місце в системі міжнародних відносин самостійно досить важко, натомість при підтримці держави, яка відноситься до категорії стратегічних партнерів це зробити значно простіше. Тож на початку 90-х років ХХ століття відбувається трансформація міждержавних взаємин з добросусідських на рівень стратегічного партнерства. Відслідкування причин та хронології цього процесу пояснює актуальність задекларованої наукової проблеми. Актуальність визначає мету та завдання, які ставить перед собою автор статті: визначення етапів та з'ясування основних особливостей трансформації поль-

сько–українських відносин до найвищого рівня міждержавної взаємодії – стратегічного партнерства.

Дослідженням стратегічного характеру польсько–українських міждержавних взаємин займалися зарубіжні та вітчизняні історики, політологи, політики. Найбільш значний внесок в обґрунтування стратегічного характеру двосторонніх відносин на нашу думку внесли Б. Візмірська [13; 15; 16; 17], а також З. Бжезінський [4], С. Гарнет [5], А. Мошес [2]. Серед українських науковців окремі аспекти досліджуваної проблеми піднімали Л. Чекаленко [9], В. Моцок [12], М. Булик [22], які досліджували політичні та військові аспекти польсько–українського співробітництва. Слід виділити наукову розвідку О. Знахоренко “Стратегічне партнерство в українсько–польських відносинах” [24], у якій авторка обґрунтовує свої погляди на переростання міждержавного співробітництва у стратегічне партнерство, аналізуючи політичні та економічні відносини. Однак, цілісного дослідження у вітчизняній науці досі не зроблено. Тому, запропонована стаття є спробою комплексно проаналізувати трансформацію двосторонніх взаємин на рівень стратегічного партнерства.

Україна та Польща – найбільші держави ЦСЄ, що після розпаду СРСР постали як диференціальні складові нової загальноєвропейської безпеки. Економічні труднощі початку 90–х років ХХ століття, з яким зіштовхнулися обидві держави, різні зовнішньополітичні орієнтири не дозволяють говорити про двосторонні відносини, як стратегічне партнерство у цей період. Зокрема, непевна позиція України щодо розширення НАТО на початку 90–х років, орієнтація на Росію, викликали далеко не схвальну позицію західних країн щодо України. А РП у цей час декларувала головною своєю метою західний та Північноатлантичний вектори зовнішньої політики. Ще одним складним моментом, який в результаті відчутно вплинув на сприйняття України у світі, стало вирішення питання ядерного роззброєння.

Український вектор зовнішньої політики РП на початку 90–х років великою мірою залежав від політичних сил, що перебували при владі, саме тоді формується та трансформується польська східна політика, яка з 1994 року отримує новий потужний імпульс у своєму розвитку. У січні 1994 року відбулося підписання тристоронньої угоди між США, Росією та Україною щодо ліквідації ядерної зброї, яка перебувала на території України. Відбувається активізація діяльності українського МЗС, що прийшло на зміну періоду блокування міжнародних ініціатив України. У цей час Польща вдається до заходів, спрямованих на покращення взаємин із своїм східним сусідом, особливо на фоні погіршення відносин з Росією. Польща стала однією з перших країн, яка висловила підтримку задекларованим Україною євроінтеграційним процесам.

Зміщення акцентів у польській політиці щодо України пов'язане із перемогою лівої коаліції на парламентських виборах та з формуванням уряду В. Павляка. Польське зовнішньополітичне відомство очолив А. Олеховський, відомий своїми симпатіями до України. Ініціатива А. Олеховського щодо корекції польської східної політики мала на меті посилити торговельні та інші взаємини Польщі з її східними

сусідами, і містила програму сприяння цим країнам у побудові демократичних інститутів і ринкової економіки. В період з 9 до 11 лютого 1994 року у Києві з робочим візитом перебувала делегація польського парламенту, в ході якого обговорювалося питання необхідності розробки обома країнами концепції взаємин, яка б стала основою нового механізму безпеки у регіоні. Їх результатом стало підписання Декларації про засади формування польсько–українського партнерства та Декларації про напрямки і засади економічної співпраці, а також угоди між Урядом України і Урядом Республіки Польща про збереження місць пам'яті і поховання жертв війни та репресій [1]. На 1994 рік припадає ще кілька знакових подій, які, фактично, змінили роль України у міжнародних відносинах та її сприйняття Західними країнами. Серед них: прийняття закону про приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї українським парламентом [2, с. 91–92]; візит Л. Кучми до Вашингтону (листопад 1994 року), після якого відбувається докорінна зміна у зовнішньополітичних пріоритетах України [3].

Нова політична позиція України була високо оцінена Заходом. Можливо, саме через загострення конфронтації між Заходом та Росією Україна посідає досить важливе місце у політиці США, а це неминуче привело до змін у сприйнятті України і її європейськими сусідами. У цей період американські політики стосунки Вашингтон – Київ починають визначати, як “стратегічне партнерство” [4, с. 19]. США надає фінансову допомогу Україні [5, с. 114]. Л. Кучма офіційно декларує європейську інтеграцію, як зовнішньополітичну стратегію держави, а з 1996 року стратегічною метою України заявлено вступ до трансатлантичних структур [6]. У червні 1994 року Україна підписує Угоду про партнерство і співробітництво з ЄС, а 1995 році укладає договір з Північноатлантичним альянсом про співпрацю в рамках програми “Партнерство заради миру” (ПЗМ) [7], декларуючи підтримку розширенню НАТО на Схід.

Польська політична еліта досить оптимістично сприйняла таку позицію України, і впродовж 1995 року відбувається ряд зустрічей на рівні міністрів та прем'єр міністрів, створено робочу групу щодо формування спільного українсько–польського батальйону. РП задекларувала розуміння, що вступ РП до НАТО без налагодження тісних відносин з Україною може призвести до встановлення нових геополітичних розмежувань у Європі. Саме цим пояснюється низка польських ініціатив, спрямованих на підтримку України, демонструючи тим самим, що офіційна Варшава не забуває про свого східного сусіда на шляху до НАТО та ЄС. У той же час, український політикум зрозумів, що після вступу РП до трансатлантичної зони безпеки, стабільність України матиме всезростаюче значення і не лише для Польщі, але і для США. Тому всі зусилля України було сфокусовано на просуванні до європейських інтеграційних структур, а це означає, що офіційний Київ переслідував ті ж самі цілі, що і Польща, які для обох країн, на цей час, стали стратегічними.

З цього часу, у визначенні польсько–українських взаємин з'являється термін “стратегічне партнерство”. Вперше, він був вжитий в Комюніке за результатами

засідання Консультативного Комітету Президентів України і Республіки Польща, що відбулося 27–28 вересня 1995 року. У ньому, зокрема, йшлося: “Сторони погодилися з тим, що необхідно віднайти адекватні організаційні форми з метою забезпечення практичної ефективності їх стратегічного партнерства” [8, с. 30]. Таким чином, розширення та гармонізація двосторонніх відносин, їх якісно новий вимір – стратегічне партнерство, послугували для України своєрідним містком на світову міжнародну арену.

Як зазначає Л. Чекаленко, стратегічне партнерство є вищою сходинкою співробітництва порівняно зі звичайними відносинами. Зумовлена конкретними інтересами сторін, така співпраця стає можливою між тими партнерами, які не мають взаємних територіальних претензій, натомість наявна взаємна прихильність принципам територіальної недоторканності і непорушності кордонів. Це відносини партнерів, які мають схожі цінності і спільне коріння, національні інтереси, які визнають очевидність і необхідність тенденції динамічного зростання двостороннього товарообороту, поглиблення співпраці. Серед складників, що визначають суть стратегічного партнерства, – високий ступінь співробітництва і довіри; прозорість відносин, що означає широку взаємодію у міжнародних справах; широта партнерства не тільки в економічній сфері, а й у політичній; тісна координація зовнішньополітичних кроків у всіх ключових напрямках світових і двосторонніх проблем розвитку; обов’язкова довготривалість відносин, оскільки містить комплекс політичних гарантій [9].

Вихід польсько–українських взаємин на рівень стратегічного партнерства очевидно простежується з другої половини 90–х років ХХ століття. У червні 1996 року було розроблено проект Меморандуму про “стратегічне партнерство” Республіки Польща та України. 26 червня було підписано двосторонню угоду про безвізовий режим. А. Квасневський пообіцяв надати Україні ряд консультацій щодо процесів інтеграції в Євросоюз [10, с. 298]. Підтвердженням стратегічного партнерства є і підписання “Спільної декларації Президента України і президента Республіки Польща” [11, с. 79–81], в 1996 році, що проголошувала спільний курс на стратегічне партнерство [12, с. 139].

У 1997 році відбулася інституалізація співробітництва України та НАТО, а також України та ЄС. Спільно з Польщею Україна здійснили ряд кроків на посилення регіональної та європейської безпеки. В травні 1997 року Л. Кучма та А. Квасневський поряд із президентами трьох Балтійських держав взяли участь у Таллінській зустрічі з питань регіональної безпеки. Фактично, одним із наслідків стратегічного партнерства стало посилення багатостороннього діалогу щодо спільних регіональних ініціатив у сфері безпеки. Розширюються можливості економічної співпраці: підписано Меморандум про основи лібералізації міждержавної торгівлі; почав діяти договір про безвізовий перетин кордону. Ці кроки здійснювалися у напрямку укладення угоди про вільну торгівлю з перспективою для України входження у зону вільної торгівлі [13, с. 285].

В травні 1997 року під час візиту А. Квасневського до Києва президентами обох країн було підписано

Спільну заяву “До порозуміння та єднання”. Окрім величезного значення, який ніс у собі цей документ з точки зору згладження непорозуміння між націями, в документі було зафіксовано і поняття стратегічного партнерства між Україною та РП, зокрема підкреслювалося: “Україна і Польща є добрими сусідами, стратегічними партнерами” [14].

Знаковим для обох держав став 1998 рік, що без перебільшення, можна назвати роком Республіки Польща для України, він виявився рекордним за кількістю проведених на найвищому рівні зустрічей та плідних результатів цих зустрічей. Деякий спад активності двосторонніх контактів настає у 1999 році, що частково можна пояснити виборчою президентською кампанією в Україні. Впродовж 1999–2000 років відбулося більше десяти зустрічей президентів України та РП, як у дво–, так і в багатосторонньому порядку, а також ряд офіційних візитів на рівні міністрів закордонних справ та прем’єр міністрів сусідніх держав. Можна підсумувати, що динамічний розвиток двосторонніх взаємин у 90–х роках ХХ століття на прямому залезав від того, що базувався на визначених, багато у чому спільних, пріоритетах двох країн. Початок 2000 року виглядав також багатообіцяючим у подальшому поглибленні відносин: ведеться підготовка по створенню Польсько–українського університету, 19 лютого відбувається перше засідання Польсько–українського форуму. 23 березня підписано декларацію, за умовами якої Польща мала надати допомогу Україні у проведенні реформ [15, с. 364]. Однак, в Україні змінюється внутрішньополітична ситуація, МЗС очолює А. Зленко, що у світі, загалом, і в Польщі, зокрема, було сприйнято, як згорання прозахідної політики України. Згодом загострюються українсько–польські суперечки з приводу Личаківського цвинтаря у Львові, питання пов’язані з будівництвом газопроводу Ямал – Франкфурт. Україною останній факт був сприйнятий як зрада принципам стратегічного партнерства.

Внутрішньополітична ситуація, що склалася в Україні у другій половині 2000–2001 роках, призвела якщо не до міжнародної ізоляції України, то, до різкого похолодання відносин Україна – Польща. Польський Президент А. Квасневський намагався вплинути на ситуацію, що склалася, схиляючи українського Президента Л. Кучму до переговорного процесу з опозицією, однак це не дало очікуваних результатів. 6 жовтня, того ж року, обидва президенти були присутні на відкритті Польсько–українського колегіуму університетів у Любліні. Л. Кучма підтвердив схвальне ставлення до розширення НАТО на схід [16, с. 521]. Однак, така заява аж ніяк не додала політичної ваги Україні на міжнародній арені, оскільки вже на початку 2002 року її звинувачують у продажі радарних установок “Кольчуга” Іраку, а це вже обернулося міжнародною ізоляцією для України. Відбувається зближення Польщі з Росією, особливо після візиту В. Путіна до Варшави. Згодом слідує рішення польського уряду про введення візового режиму для громадян України з 1 липня 2003 року [17, с. 241–276]. Усе це відбувається на фоні внутріполітичної кризи в Україні, вимог опозиції відставки Л. Кучми. З польського боку у цей час лунають заяви про підтримку України, про сталість відносин, проте практика демонструє інше.

Деяке потепління міждержавних відносин відбувається 13 лютого 2003 року під час зустрічі Л. Кучми та А. Квасневського в Синьогорах, резиденції українського Президента на Франківщині. Саме тоді глави сусідніх держав домовилися, що візи для українців до Польщі будуть безкоштовними, про вшанування 60-ї річниці волинської трагедії, а також про те, що 2004 рік буде роком Польщі в Україні, а 2005 рік – роком України у Польщі.

Керівники двох держав неодноразово зустрічалися 2003 році: на економічному форумі в Одесі (23–24 червня) та економічному форумі в Криниць Гурній (10 вересня), на Волині у с. Павлівка (11 липня). Остання зустріч була присвячена вшануванню жертв волинської трагедії і мала величезний резонанс. Примирення між двома народами засвідчило, що у відносинах між РП та Україною намітилася нова позитивна динаміка, а міждержавні відносини, які на початку нового тисячоліття все частіше означувалися терміном “добросусідство”, таки мають стратегічний характер.

Як було задекларовано, 2004 рік було проголошено роком Польщі в Україні. 30 березня обидва Л. Кучма та А. Квасневський у Національній Опері України урочисто відкрили рік Польщі в Україні [18]. Рубіжною датою у двосторонніх відносинах стало 1 травня 2004 року – офіційний вступ Республіки Польща до ЄС. Цей факт мав який позитивні, так і негативні наслідки для двосторонніх взаємин. Серед позитивних слід виділити: РП, як член ЄС, виконуючи умови стратегічного партнерства, сприяє у підписанні асоціативної угоди з Україною, зокрема, та лобіює її інтереси у європейських інституціях, загалом; в світлі інтеграційних традицій ЄС прикордонне співробітництво отримало нове дихання і стало інструментом на шляху євроінтеграційного поступу України; інвестиційні потоки ЄС було залучено до фінансування спільних польсько–українських проєктів; реформа системи ТАСІС і деяких програм структурних фондів дозволила використати їх для побудови спільних проєктів на польсько–українському кордоні. Серед негативних наслідків слід виділити: візовий режим для громадян України, а отже обмеження щодо в'їзду на територію Польщі та Євросоюзу; неузгодженість законодавчо–правової бази України та ЄС і, як наслідок ускладнення співробітництва з Польщею.

Саме за умови вступу Республіки Польща до Євросоюзу стратегічне партнерство двосторонніх відносин пройшло нове випробування на міцність. 24–25 червня 2004 року у Ялті відбувся черговий економічний саміт під головуванням президентів сусідніх держав. Дана зустріч стала першою, після вступу Польщі до ЄС, і досить результативною, оскільки саме тоді було підписано стратегію міжрегіонального та прикордонного співробітництва між Україною та РП з урахуванням нових політичних та економічних реалій [19].

Вересневий економічний форум у Криниць Гурній (РП) був проігнорований Л. Кучмою через загострення відносин з опозицією, і підтримкою українського опозиційного лідера В. Ющенка у польських політичних колах. Похолодання відносин Україна–Польща пояснюється і рядом інших причин, зокрема:

підписанням Україною угоди про Єдиний Економічний простір; підписанням українсько–російського договору про співпрацю у нафтовій сфері строком на 15 років; реверсне використання нафтопроводу “Одеса–Броди” строком на 3 роки. Врешті, виключення з воєнної доктрини України цілей інтеграції до Євросоюзу та НАТО стало вирішальним чинником, що негативно позначився на міждержавних взаєминах. Тим не менше, не дивлячись на негативну реакцію польського істеблішменту на перелічені дії України, польське МЗС заявляє, що зближення України та ЄС продовжує залишатися пріоритетним напрямком політики Польщі. А. Квасневський, навіть, критикує позицію ЄС щодо України, переконуючи, що остання є добрим і надійним партнером.

Президентські вибори, що відбулися на Україні 21 листопада 2004 року, та події, що послідували за ними, засвідчили активну зацікавленість Польщі і особисто Президента А. Квасневського політичною стабільністю на Україні. Польський лідер прийняв активну участь у вирішенні політичної кризи на Україні, а даний приклад продемонстрував не лише партнерські відносини сусідньої держави, але особистісні та міжлюдські взаємини на рівні лідерів Польщі та України, які стали важливим фактором подолання кризи. РП, у цей період, стає посередником між ЄС та Україною. А між тим, у цей час дискусії на тему польсько–українських відносин зводилися найчастіше до висновку, що між Україною та Польщею існує стратегічне партнерство тільки на формальній основі [20, с. 140].

Між тим, епоха президентства А. Квасневського у Польщі завершується і все частіше політична еліта РП починає висловлювати побоювання корекції зовнішньої політики Польщі і зменшення у ній акцентів на Україну. Проте, особливих змін не відбувається. Перший офіційний візит нового президента Польщі – Л. Качинського – до України відбувся 28 лютого 2006 року, а 12–13 травня того ж року з візитом–відповіддю у Польщі перебував В. Ющенко. Під час зустрічі лідерів сусідніх держав було обговорено ряд питань міждержавної взаємодії, зокрема, у сфері євроінтеграції. Саме ця сфера була визначена як найбільш перспективний напрям співпраці України та Польщі [21]. 6 грудня 2007 року Президенти Республіки Польща та України підписали Заяву про “Спільне визнання нових обрисів стратегічного партнерства”, в якій названо пріоритетні напрями співробітництва двох країн [22]. Згідно заяви стратегічне партнерство має будуватися на основі політичного і економічного консенсусу задля процвітання Європи [23, с. 209]. Загалом у період перебування при владі в Україні В. Ющенка українсько–польські міждержавні взаємини переживають новий сплеск. Українське зовнішньополітичне відомство робить впевнені кроки у західному напрямку, а РП отримує у цьому сценарії головну роль, ставши посередником на шляху України до Європи. На цей час відбулася трансформація міждержавних взаємин двох сусідніх держав на рівень стратегічного партнерства, пройшовши поступальний розвиток становлення та розширення.

90–ті роки ХХ – поч. ХХІ століть стали етапом кардинальних змін, які суттєво вплинули на польсько–українські відносини, котрі досягли найвищого рівня

взаємодії – стратегічного партнерства, що виступає за собою, за посередництвом якого обидві держави здатні вирішувати власні політичні завдання в умовах нових геополітичних реалій [24]. Розвиток та поглиблення українсько-польського стратегічного партнерства буде залежати в подальшому від багатьох факторів і відбуватиметься в умовах серйозних геополітичних змін у ЦСЄ. Перед країнами стоїть питання формування нових стратегічних завдань, виходячи з аналізу ситуації, політико-економічних реалій. Стратегічне партнерство між Україною та РП може суттєво розширитися і зміцніти, або ж бути знівельованим. Це залежить від збереження нинішнього рівня політико-економічних контактів, їх розширення, та від проведення реформ в Україні.

Список використаних джерел

1. Угода між Урядом України та Урядом РП про збереження місць пам'яті і поховання жертв війни та репресій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada>.
2. Мшес А. Политика Запада в отношении Украины / А. Мшес // Мировая экономика и международные отношения. – 1996. – № 2. – С.91–92.
3. Візит до США був успішним // Урядовий кур'єр. – 1994. – № 183. – 26 листопада.
4. Бжезінський З. Велика шахівниця / З. Бжезінський // Політика і культура. – 2000. – № 6. – С.19.
5. Garnett S. U.S. – Ukrainian Relations: Past, Present, and Future / S.Garnett // Ukraine in the world. Studies in the International Relations and Security Structure of a Newly Independent State / Ed. by L.Hajda. – Cambridge, 1998. – P.114.
6. Нова архітектура безпеки в Європі не можлива без України. Виступ Президента України Л.Кучми на Асамблеї ЗСЄ 4.06.1996 р. // Урядовий кур'єр. – 1996. – № 104–105. – 8 червня.
7. Україна приєдналася до програми НАТО “Партнерство заради миру” (1994). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.calendarium.com.ua/ua>
8. Komunikat z posiedzenia Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy (Warszawa, 27–28 września 1995 r.) // Biuletyn Ukraiński. – 1995. – № 9 (21). – S.30.
9. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України / Л. Д. Чекаленко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/19240701/politologiya/strategichne_partnerstvo
10. Wizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 1996 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 1997. – S.298.
11. Спільна декларація Президента України та Президента Республіки Польща // Політика і час. – 1996. – № 7. – С.79–81.
12. Моцок В. І. Сучасні українсько-польські міждержавні відносини: політичний аспект: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / В. І. Моцок // Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2001. – С.139.
13. Wizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 1997 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 1998. – S.285.
14. Спільна заява Президентів України і Республіки Польща “До порозуміння і єднання” // Урядовий кур'єр. – 1997. – 24 травня.
15. Wizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 2000 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2001. – S.364.
16. Wizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 2001 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2002. – S.521.
17. Wizmirska B. Kronika stosunków zagranicznych Polski w 2003 r. Ukraina (2003 r.) / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2004. – S.241–276.
18. Відкрито Рік Польщі в Україні / Polskie Radio Esperanso. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www2.polskieradio.pl>
19. 24–25 червня в м. Ялта 7-й Економічний Саміт Україна–Польща / Українсько-польський інтернет журнал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine-pol>
20. Zendarowski R. Europa Środkowa: wspólnota czy zbiorowosch? – Wrocław, 2004. – S.20–145.
21. Співпраця України та Польщі: два роки після розширення ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eu.prostir.ua/library/1274.html>
22. Булик М. В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в часи трансформації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://istfak.org.ua>
23. Zięba R. Główne kierunki polityki zagranicznej Polski po zimnej wojnie / R.Zięba. – Warszawa, 2010. – S.190–225.
24. Знахоренко О. М. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах / О. М. Знахоренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>

References

1. Uгода mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom RP pro zberezhenia misc pam'jati i pohovannia zhertv vijny ta represij. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada>
2. Moshes A. Politika Zapada v otnoshenii Ukrainy / A.Moshes // Mirovaja ekonomika i mezhduнародnye otnoshenija. – 1996. – № 2. – S.91–92.
3. Vizyt do USA buv uspishnym // Uriadovij kur'er. – 1994. – № 183. – 26 lystopada.
4. Bzhezinskij Z. Velyka shahivnycia / Z.Bzhezinskij. Polityka i kultura. – 2000. – № 6. – S.19.
5. Garnett S. U.S. – Ukrainian Relations: Past, Present, and Future / S.Garnett // Ukraine in the world. Studies in the International Relations and Security Structure of a Newly Independent State / Ed. by L.Hajda. – Cambridge, 1998. – P.114.
6. Nova arhitektura bezpeky v Evropi ne mozhlyva bez Ukrainy.Vystup Prezydenta Ukrainy L.Kuchmy na Asambleji ZES 4.06.1996 r. // Uriadovij kur'er. – 1996. – № 104–105. – 8 chervnia.
7. Ukraina pryednalasia do programy NATO “Partnerstvo zarady myru” (1994). [Elektronnyj resurs]. – Rezhm dostupu: <http://www.calendarium.com.ua/ua>
8. Komunikat z posiedzenia Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy (Warszawa, 27–28 wrzesnia 1995 r.) // Biuletyn Ukraiński. – 1995. – № 9 (21). – S.30.
9. Chekalenko L.D. Zovnishnia polityka Ukrainy / L.D. Chekalenko. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.ws/19240701/politologiya/strategichne_partnerstvo
10. Vizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 1996 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 1997. – S.298.
11. Spilna deklaracja Prezydenta Ukrainy ta Prezydenta Respubliki Polshcha // Polityka i chas. – 1996. – № 7. – S.79–81.
12. Mocok V.I. Suchasni ukraińsko-polski mizhderzhavni vidnosyny: politychnyj aspekt: dys. kand. polit. nauk: 23.00.02 / V.I. Mocok // Chernivcevyj nacionalnyj universytet imeni U.Fedkovycha. – Chernivci, 2001. – S.139.
13. Vizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 1997 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 1998. – S.285.
14. Spilna zajava Prezydentiv Ukrainy i Respubliki Polshcha “Do porozuminnia i zjednannia” // Uradovij kurer. – 1997. – 24 travnia.
15. Vizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 2000 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2001. – S.364.
16. Vizmirska B. Kronika stosunków międzynarodowych Polski w 2001 r. / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2002. – S.521.
17. Vizmirska B. Kronika stosunków zagranicznych Polski w 2003 r. Ukraina (2003 r.) / B.Wizmirska // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – 2004. – S.241–276.
18. Vidkryto Rik Polshzchi v Ukraini / Polskie Radio Esperanso. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www2.polskieradio.pl>
19. 24–25 chervnia v m. Jalta 7-j Ekonomichnyj Samit Ukraina–Polshcha / Ukrain's'ko-polskyj internet zhurnal. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukraine-pol>
20. Zendarovski R. Europa Srodkowa: wspulnota chy zbiorowosch? – Vroclav, 2004. – S.20–145.
21. Spivpraca Ukrainy ta Polshchi: dva roky pislia rozshyrennia ES. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://eu.prostir.ua/library/1274.html>
22. Bulyk M.V. Strategizhne partnerstvo mizh Ukrainuju ta Polshcheju v chasy transformacii. [Elektronnyj resurs]. – Rezhm dostupu: <http://istfak.org.ua>
23. Zieba R. Gluvne kierunki polityki zagranicznej Polski po zimnej wojnie / R.Zieba. – Warszawa, 2010. – S.190–225.
24. Znahorenko O. Strantgichne partnerstvo v ukrain's'ko-polskykh

vidnosynah / O.Znahorenko. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://archive.nbuv.gov.ua>

Strilchuk L. V., candidate of Historical Sciences, Associate Professor, National University of East European Lesia Ukrainka (Ukraine, Lutsk), strilczuk@ua.fm

Poland – Ukraine: a path from good neighborliness to strategic partnership (end of the 20th – beginning of the 21st century)

The article analyzes modern Polish–Ukrainian interstate relations in the process of transformation to the level of the strategic partnership in the 90's of the 20th – beginning of the 21st century. The aim of the article is to highlight the main stages of transformation of the bilateral political relations and peculiarities of the interstate cooperation of Ukraine and Republic of Poland in those periods.

It was revealed that during the first half of the 90's of the 20th century an organizational and legal basis for the interstate relations was formed. It favored effective transition to a new political level – strategic partnership. During the second half of the 20th and at the beginning of the 21st century the partnership in the sphere of the bilateral relations increased and widened.

Keywords: Ukraine, Poland, strategic partnership, good neighborliness, cooperation, interstate relations.

Стрильчук Л. В., кандидат исторических наук, доцент, Восточноукраинский национальный университет им. Леси Украинки (Украина, Луцк), strilczuk@ua.fm

Польша – Украина: путь от добрососедства к стратегическому партнерству (конец XX – начало XXI века)

Анализируются современные польско–украинские межгосударственные взаимоотношения в процессе трансформации на уровень стратегического партнерства, которое состоялось на протяжении 90–х годов XX – начала XXI века. Целью статьи является определение основных этапов трансформации двусторонних политических отношений и особенности межгосударственного взаимодействия Украины и Республики Польша в эти периоды.

Выяснено, что в течение первой половины 90–х годов XX века сформировалась организационно–правовая база межгосударственных отношений и оформилось их институциональное обеспечение, что и сделало качественный переход на новый политический уровень – стратегическое партнерство. Во второй половине XX – начале XXI века стратегическое партнерство в двусторонних отношениях получило расширение и углубление.

Ключевые слова: Украина, Польша, стратегическое партнерство, добрососедство, сотрудничество, межгосударственные отношения.

* * *

УДК 94(479.24)

Топчуев А. Ю.

докторант кафедры истории Азербайджана,
Гянджинский государственный университет
(Азербайджан, Гянджа), a_topcujev@mail.ru

**ИЗ ИСТОРИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА
В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ В КОНЦЕ XX ВЕКА –
НАЧАЛЕ XXI ВЕКА**

Рассматривается история предпринимательства в аграрном секторе. Успех экономических реформ в стране зависит от совершенствования законодательной базы.

Ключевые слова: экономика, политика, предпринимательство, аграрный сектор.

(статья друкється мовою оригіналу)

В связи с развитием предпринимательства Баку превратился в крупный промышленный центр в конце XX века и начале XXI века. В связи с добычей нефти в Азербайджане выросла власть предпринимателей с хорошей репутацией в мире. Еще в 1870 году половины более 47 нефтеперерабатывающих завод, а 90% нефтяных скважин находились в собственности местных предпринимателей [1, с. 417]. Шелководство, рыбоводство, хлопководство, табак и т.д. области создали широкие условия для развития местного предпринимательства. В это время предприниматели Азербайджана со своей продукцией на мировом рынке пошли по пути исторического развития. После обретения независимости Азербайджана в республике были созданы условия

для экономической и политической развитие. Тем не менее, до 1993 года было невозможно осуществить радикальные реформы в стране. Прежде всего, чтобы успешно осуществить экономических реформ стране, необходимо было определить эго законодательной базы и реализовать его в нескольких этапах.

Появление новых форм отношений собственности и осуществлении экономических реформ, приватизация государственной собственности определена в качестве основной линии. Основную концепцию экономического развития составил предположения реализовать государственной программы реформирования в три этапа. На первом этапе выйти из кризиса с помощью сильной государственной регулирования, во втором этапе обеспечить стабильность экономики, на третьем этапе достичь экономическую возрождению. Поддержание согласованного и системного подхода в соответствии с реформами рыночной экономики, на основе расположения приоритетов экономической политики стоял приватизация государственной собственности. Впервые, после обретения Азербайджана независимости Национальное Собрание Азербайджанской Республики 15 декабря 1992 года принял закон “Предпринимательской деятельности”. Этот закон определил принципы предпринимательства, прав и обязанностей субъектов предпринимательской деятельности, а также использование форм и методов защиты со стороны государства, двусторонние отношения предпринимателей с органами государственной власти. Закон был направлен на реализации принципа равенства всех форм собственности, на основе независимости экономической инициативы создание широких условий для выбора сфер деятельности и принятия решений экономического характера. Тем не менее, закон, принятый в 1992 году не был осуществлен из–за объективных и субъективных причин [5, с. 135].

Резолюции и рекомендации международной конференции 13 сентября 1994 года на тему “Стратегии, предпринимательства и экономической реструктуризации” интеграции в мировую экономическую систему сыграла важную роль в создании и разработке международных стандартов.

Можно разделить развития предприятия на три эволюционный этап. Первый этап охватывает период 1991–1997, росток правовой базы для предпринимательства, начали появляться в течение этого периода. Таким образом, на статье 23 “Конституционного акта о государственной независимости Азербайджанской Республики” принятый в 18 октября 1991 года страны впервые был легализованы субъекты предпринимательства, основанные на различных видов экономической деятельности. Разработанный под руководством президента Республики Гейдар Алиевым и на статье 59 Конституции Азербайджанской Республики принятый в 12 ноября 1995 года, было установлено право гражданина на свободное предпринимательство каждого гражданин Азербайджана. Второй этап современного предприятия, начался с реализации мер, утвержденной и предусмотренной в программе государственной помощи маленькому и среднему бизнесу 27 июня 1997 года, охватывающий период с 1997–2000. Третий этап начался с встречи президента страны в 2002 году с местными и зарубежными предпринимателями и с документов подписанных для